УДК 331.2:004

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЮ РОБІТ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Ж.К. Нестеренко, кандидат економічних наук. І.П. Савченко. Запорізький національний технічний університет.

In the article the factors of influence are exposed on computerization of works on payment of labour in budgetary establishments; basic advantages of computerization of payment of labour are selected in budgetary establishments and considerable changes which it will result in, and also reasons which brake development of computerization in budgetary establishments. The necessity of improvement of conduct of record-keeping and introduction of CAS is underline for budgetary organizations.

© Нестеренко Ж.К., 2012. © Савченко І.П., 2012.

Вступ. В період розвитку кризових явищ в економіці відбуваються зміни у фінансовому стані країни, що призводить до неможливості забезпечення в повних обсягах виконання державних зобов'язань по забезпеченню соціальних гарантій, розвитку галузей соціальної, наукової сфери, які відносяться до бюджетних [1]. Впровадження режиму економії державних коштів, запропонованого керівництвом країни, звичайно, повинно частково стабілізувати ситуацію. У зв'язку з цим перед бюджетними установами і організаціями постає задача удосконалення ведення бухгалтерського обліку доходів і видатків, формування звітності та реалізації програми економії державних коштів.

Процес стосується саме технології обліку, опрацювання економічної інформації, представлення її у систематичному, повному вигляді для прийняття управлінських рішень. Такі зміни у технології вимагають застосування нових знань, сучасних методів, що на даному етапі можливо при впровадженні автоматизованих інформаційних технологій, які дозволяють не тільки зменшити об'єм часу на обробку економічної інформації, але й сприятимуть підвищенню якісного рівня всього облікового процесу, використанню в повному обсязі наявного ресурсу бюджетних установ.

Проблемами розвитку та становлення комп'ютеризації системи обліку в бюджетних установах займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненков, М.Р. Лучко, Л.О. Терещенко, С.В. Свірко, Н.М. Хорунжак, С.В. Сисюк та інші.

Однак, незважаючи на вагомий внесок вчених, питання комп'ютеризації оплати праці залишається актуальним і має важливе значення у веденні бухгалтерського обліку оплати праці та здійсненні контролю за наявністю і ефективністю використання фінансових ресурсів установи.

Метою статті є визначення основних особливостей, переваг повної комп'ютеризації робіт з оплати праці в бюджетних установах і тих змін в системі удосконалення облікового процесу, що призведуть до підвищення якості і рівня управління, до уніфікації програмного забезпечення, до обґрунтованого вибору інформаційних технологій і підвищення оперативності управління бюджетними ресурсами.

Заробітна плата – це точка перетину інтересів установи чи організації, працівника, податкової, фондів тощо. Кожна з цих сторін оцінює значення заробітної плати як найважливіше. У зв'язку з цим важко переоцінити значення роботи бухгалтера, пов'язаної з обліком витрат на оплату праці. Організація оплати праці найбільш складна та трудомістка. Помилка у нарахуванні заробітної плати автоматично призводить до цілої серії помилок і порушень, які є найважчими за своїми наслідками [1]. Є тільки один спосіб уникнути помилок – абсолютно точно знати,

як проводити будь-які розрахунки, нарахування та утримання, а також досягнути повної комп'ютеризації організації оплати праці в установі.

Поняття «заробітна плата» охоплює усі види заробітку: премії, доплати, надбавки, нараховані в грошовій та натуральній формах, а також нарахування відповідно до діючого законодавства за невідпрацьований час – щорічні та додаткові відпустки, святкові дні та інше.

Більшість бюджетних установ продовжують використовувати традиційну ручну, або частково автоматизовану, форму ведення бухгалтерського обліку. Хоча найбільш чітко і злагоджено ведеться облік в установах з комплексною автоматизацією бухгалтерської роботи. Часткова автоматизація не дозволяє систематизувати дані обліку та відображати їх синхронно в одній базі даних, а, отже, і приймати оперативні рішення, використовуючи всю сукупність інформації, вивчивши всі фактори, що вплинули на певну ситуацію [2, с. 142].

Організація оплати праці повинна забезпечувати: точний розрахунок заробітної плати кожного робітника відповідно до кількості і якості витраченої праці, правильний підрахунок утримань із заробітної плати; контроль за дисципліною праці, використанням робочого часу, витратою фонду заробітної плати; правильне нарахування і розподіл по напрямках відрахувань на державне загальнообов'язкове соціальне страхування; збирання та групування показників праці та заробітної плати; складання необхідної звітності; здійснення розрахунків з органами соціального страхування.

Організація оплати праці в бюджетних установах та її комп'ютеризація має важливе значення у зв'язку з тим, що у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85% усіх витрат [3].

Ефективна автоматизована система бухгалтерського обліку можлива лише на підґрунті принципово нового підходу до організації облікового процесу бюджетних установ, який включає сучасні базові поняття та концепції. Застосування інформаційних технологій вносить зміни в організацію бухгалтерського обліку. Обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на визначальний фактор організації бухгалтерського обліку, трансформуючи не тільки його форму, але і зміст. Ці зміни зумовлені тим, що удосконалюються способи обробки інформації.

Документування в умовах повної комп'ютеризації та автоматизації є найпрогресивнішим, оскільки забезпечує економію часу. При використанні засобів автоматизації обліку зникає потреба у документах, що складаються на папері [4].

Неодмінною умовою вдосконалення управління в бюджетній сфері, як і в будь-якій іншій, є докорінна реконструкція його технічної та інформаційної бази на основі автоматизованої системи обліку з використанням сучасних програмних продуктів. Обчислювальна техніка суттєво підвищує якість обробки облікової інформації. При цьому застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення регістрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію й удосконалення обліку [5].

У табл. 1 наведено основні переваги комп'ютеризації оплати праці в бюджетних установах, значні зміни, до яких вона призведе, а також причини, що гальмують розвиток комп'ютеризації в бюджетних установах.

Використання комп'ютерів вносить значні зміни в організацію первинного обліку оплати праці, які полягають: по-перше, у використанні електронних носіїв первинної інформації і відповідно електронних первинних документів; по-друге, в автоматичному складанні первинних документів. Первинний документ, наприклад, наказ про надання щорічної відпустки, може складатися вручну безпосередньо на місці здійснення без створення електронного первинного документа. Потім цей документ передається до бухгалтерії для обробки. Бухгалтер створює за ним облікову фразу – сукупність реквізитів для зберігання в комп'ютерній базі даних, у т.ч. проводку, яка додається до хронологічного масиву даних – журналу-операцій [4]. Паралельно цей документ реєструється вручну в журналі реєстрації первинних документів

При комп'ютеризованому обліку первинний документ може складатися або в бухгалтерії, або у відділі кадрів за допомогою комп'ютерів, підключених до локальних та глобальних обчислювальних мереж. Електронний документ реєструється в комп'ютерному журналі реєстрації первинних документів, а проводки, що за ним створюються (облікова фраза), додаються до електронного журналу операцій.

Таблиця 1. Комп'ютеризація оплати праці в бюджетних установах

Основні переваги	Значні зміни, до яких призведе процес комп'ютеризації	Причини, що гальмують розвиток комп'ютеризації бюджетних установ
1) зростання ефективності функціонування бюджетної установи та сприяння прийняттю ефективних управлінських рішень; 2) можливість удосконалення програмних продуктів у випадку зміни методології та методики обліку; 3) оперативне реагування на зміну законодавства; 4) можливість та вільний доступ до поновлюваної бази, відсутність яких є важливим недоліком у вже існуючих програмних продуктах; 5) використання єдиного принципу обробки та систематизації первинних документів, формування системи внутрішньої та зведеної документації тощо; 6) створення бази даних, яка б давала змогу оперативно отримувати інформацію в електронному вигляді для обліку, аналізу і контролю діяльності установи; 7) можливість подання електронних форм звітності у системі казначейського обслуговування та обміну даних, відсутність якої є суттєвим недоліком на думку діючих бухгалтерів; 8) можливість використання зовнішніх документів, наприклад, Word-файлів, Excel-файлів тощо; 9) можливість коригування програми під певну установу на базі конфігуратора; 10) інші.	1) покращення якості та удосконалення ведення обліку оплати праці; 2) оперативність відображення господарських операцій; 3) формування фінансової звітності бюджетної установи; 4) зменшення кількості помилок та можливість їх оперативного виправлення; 5) створення цілісної повноцінної інформаційної системи, що дозволить аналізувати роботу всієї установи, а також здійснювати контроль за наявністю та використанням бюджетних коштів; 6) отримання повної достовірної інформації; 7) уникнення використання дискет для передачі інформації, які є дуже ненадійними у зберіганні інформації; 8) використання електронних носіїв первинної інформації і, відповідно, електронних первинних документів, а також автоматичне складання первинних документів; 9) і т.д.	1) більшість бюджетних установ використовують ручну або частково автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку; 2) значна вартість вже існуючих, хоч і недосконалих програм; 3) недостатнє фінансування з боку держави; 4) відсутність єдиного програмного продукту, що дозволить використовувати уніфіковану програму на рівні всієї країни; 5) сьогодні ні бюджетні організації, ні розробники програм забезпечення не готові до комплексної комп'ютеризації бухгалтерського обліку; 6) висока плинність персоналу в бюджетних установах із-за низької зарплати негативно впливає на комп'ютерну систему організаційного управління; 7) часто в бюджетних установах використовуються програмні продукти, розробниками яких є фізичні-особи-підприємці без розгалуженої мережі обслуговування та продажу, з рядом недоліків; 8) інші.

Система обліку оплати праці установ бюджетної сфери утворює одну з частин його загальної інформаційної системи. В умовах використання комп'ютерних технологій відбувається зміна системи облікового процесу, підвищення якості та рівня управління. Тому, розробляючи і впроваджуючи програмне забезпечення автоматизації обліку у діяльність установи, необхідно враховувати цілу низку характеристик, що впливають на якісний аспект ведення облікового процесу:

- специфіку діяльності установи (галузь, об'єм робіт);
- характеристику матеріально-технічної бази (наявність достатньої кількості комп'ютерної техніки, наявність необхідного програмного забезпечення);
- наявність кваліфікованих облікових кадрів, які мають досвід роботи з програмними продуктами автоматизації ведення обліку.

Разом з цим, бюджетні установи повинні не тільки йти в ногу з часом, але й аналізувати необхідність і доцільність використання того чи іншого програмного засобу автоматизації обліку. Зокрема, основними критеріями, які повинні враховуватися, є:

- технічні характеристики систем: невибагливість комп'ютерних систем, швидкість обробки інформації, вирішення поставлених завдань, можливість редагування типових форм, форм

звітності відповідно до змін законодавчої бази, обмін інформацією між структурними підрозділами підприємства, захист інформації, можливість переходу до нової версії програми з інтеграцією (переносом) даних;

- комерційні характеристики, тобто сприятлива ціна програмного засобу, наявність документації, можливість технічної підтримки (супровід програмного забезпечення), навчання персоналу, консультації тощо;

- ергономічні характеристики, тобто зручність роботи з програмою (інтерфейс), можливість одночасної роботи з документами тощо.

Виконання цих умов дасть змогу не тільки удосконалити ведення обліку, підвищити якість облікової роботи, а й створити повноцінну систему, яка буде вирішувати цілу низку практичних та управлінських завдань, зокрема, контролю за наявністю та використанням бюджетних коштів. По-друге, раціоналізувати обліковий процес з точки зору виконання облікових операцій, якості та достовірності отримуваної інформації про господарську діяльність бюджетної установи.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку оплати праці на будь-якому підприємстві чи в установі. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. В різних системах бухгалтерського обліку (від паперової до комп'ютерної) вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням та передачею за всіма напрямами [6].

У сучасних комп'ютерних програмах бухгалтерського обліку допустиме використання від 3 до 5 розрізів аналітичного обліку за кожним синтетичним рахунком. Це дає можливість організувати ведення аналітичного обліку відповідно до вимог затвердженого плану рахунків і отримувати всю необхідну звітність з потрібним рівнем деталізації, проте не виключає побудови аналітичного обліку і за глибоким ієрархічним принципом. У цьому разі розробники програмного забезпечення також у цілому дотримуються концепції, яка передбачає суворе обмеження використання субрахунків і розширення номенклатури аналітичних рахунків [7].

Таким чином, особливістю комп'ютеризації обліку оплати праці є те, що постійно формуються і обробляються великі об'єми економічної інформації, які повинні вестися і зберігатися в електронному вигляді (первинні документи, облікові регістри, форми звітності тощо) – тобто формування системи первинного, поточного та підсумкового обліку за допомогою комп'ютерної техніки, а також формування документів аналітичного та управлінського обліку. Однією з вимог до ведення бухгалтерського обліку, особливо в бюджетних установах, є отримання систематичної, достовірної інформації, що можливо лише при впровадженні новітніх знань – інформаційних систем автоматизованого обліку.

В цілому, для визначення проблем та перспектив автоматизації обліку в бюджетних установах, необхідно визначити роль і значення удосконалення ведення бухгалтерського обліку доходів і видатків бюджетних установ, складання звітності тощо з метою уможливлення більш раціонального використання фінансових ресурсів та реформування бюджетної сфери, що, безумовно, впливає на порядок ведення бухгалтерського обліку, форми й обсяги подачі звітної інформації, систему внутрішнього і зовнішнього контролю за використанням бюджетних коштів [6].

Причини відставання суб'єктів бюджетної сфери від технічного прогресу і розвитку сучасних інформаційних технологій пов'язані, в першу чергу, з наявністю проблем економічного, інформаційного-правового та організаційно-технічного характеру. Інформаційні проблеми пов'язані з вибором інструментарію обліку, контролю та аналізу. Їх вирішення вимагає обґрунтованого вибору системи та застосування необхідного і достатнього набору інформаційних технологій.

Висновки. Одним з напрямків удосконалення комп'ютеризації системи опрацювання бухгалтерської інформації є уніфікація її програмного забезпечення. Ця проблема властива для всього світового матеріального виробництва і, тим більше, для кожної окремо взятої країни.

Застосування комп'ютерних технологій дозволяє автоматизувати робоче місце бухгалтера й підняти на новий рівень процес реєстрації господарських операцій. Бухгалтер працює за комп'ютером в діалоговому (інтерактивному) режимі, використовує зворотний зв'язок в процесі обробки інформації і отримання відповідних вихідних документів. Саме така форма ведення обліку сьогодні необхідна в бюджетних установах. Адже це дозволить підвищити оперативність управління бюджетними ресурсами, посилити контроль за їх цільовим використанням.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Осмятченко, В. О. Бухгалтерський облік в умовах застосування інформаційних технологій : монографія / В. О. Осмятченко. – К. : КНЕУ, 2010. – 263 с.
2. Хорунжак, Н. М. Проблеми та перспективи комп'ютеризації обліку в бюджетних установах / Н. М. Хорунжак, С. В. Сисюк // Економіка і регіон. – 2009. – № 1 (20). – С. 142-146.
3. Освіта.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osvita.ua/vnz/reports/accountant/16643
4. Бутинець, Ф. Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку : курс лекцій / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Івахненков. – Житомир : ЖІТІ, 2002. – 544 с.
5. Івахненков, С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посібн. / С. В. Івахненков. – К. : Знання-Прес, 2003. – 349 с.
6. Сушко, Д. С. Застосування комп'ютерних технологій у ході проведення аудиту балансу / Д. С. Сушко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2006. – № 2 (36). – С. 116-122. – (Серія: економічні наукиї.
7. Лучко, М. Р. Організація інформаційних систем і технологій обліку в бюджетних установах : навч. посібн. / М. Р. Лучко, М. Н. Хорунжак. – Тернопіль : Стародубець В. О., 2002. – 178 с.
8. Шквір, В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку / В. Д. Шквір, А. Г. Загородній, О. С. Височан. – Львів : Львівська політехніка, 2003. – 268 с.

УДК 331.2:004

Нестеренко Жанна Кирилівна, кандидат економічних наук, професор. **Савченко Інна Павлівна,** студентка. Запорізький національний технічний університет. **Фактори впливу на комп'ютеризацію робіт з оплати праці в бюджетних установах.** Розкриті фактори впливу на комп'ютеризацію робіт з оплати праці в бюджетних установах; виділені основні переваги комп'ютеризації оплати праці в бюджетних установах та значні зміни, до яких вона призведе, а також причини, що гальмують розвиток комп'ютеризації в бюджетних установах. Підкреслена необхідність удосконалення ведення бухгалтерського обліку та впровадження автоматизованої системи в бюджетних організаціях.

Ключові слова: бюджетна установа, організація оплати праці, комп'ютеризація, програмне забезпечення, бюджетні ресурси, фактори впливу.

УДК 331.2:004

Нестеренко Жанна Кирилловна, кандидат экономических наук, профессор. **Савченко Инна Павловна,** студентка. Запорожский национальный технический университет. **Факторы влияний на компьютеризацию работ по оплате труда в бюджетных организациях.** Раскрыты факторы влияния на компьютеризацию работ по оплате труда в бюджетных учреждениях; выделены основные преимущества компьютеризации оплаты труда в бюджетных учреждениях и значительные изменения, к которым она приведет, а также причины, тормозящие развитие компьютеризации в бюджетных учреждениях. Подчеркнута необходимость совершенствования ведения бухгалтерского учета и внедрение автоматизированной системы в бюджетных организациях.

Ключевые слова: бюджетное учреждение, организация оплаты труда, компьютеризация, программное обеспечение, бюджетные ресурсы, факторы влияния.

UDC 331.2:004

Nesterenko Zhanna Kirilivna, candidate of economic sciences, professor. **Savchenko Inna Pavlivna,** student. Zaporozhia national technical university. **Factors of computerization of processes related to wages at state organizations.** The factors of influence are exposed on computerization of works on payment of labour in budgetary establishments; basic advantages of computerization of payment of labour are selected in budgetary establishments and considerable changes which it will result in, and also reasons which brake development of computerization in budgetary establishments. The necessity of improvement of conduct of record-keeping and introduction of CAS is underline for budgetary organizations.

Keywords: budgetary establishment, organization of payment of labour, computerization, program providing, budgetary resources, factors of influence.